komen. Beide kunnen over de wijze, waarop wij mensen voorstellingen, begrippen en oordelen vormen, gelijk denken, en het eens zijn over de manier, waarop wij persoonlijke ervaringen opdoen; zij kunnen dezelfde phainoumena gelijk weten te duiden. Maar zodra het erop aankomt de feiten te verstaan, te dóórzien, in relatie tot het wezen van de mens, komt het verschil in visie als vanzelf naar voren.

Het religieus zijn van de mens, zijn afkomst, het feit, dat hij drager is van het beeld Gods in ruimere zin, heeft ook psychologisch betekenis ten opzichte van de verbanden, waarin hij leeft. De mens is niet gemaakt om een autistisch in zichzelf gekeerd en met zichzelf bezig zijnd individu te zijn, — hij is geschapen-in-relatie, hij is deel van de kosmos en tegelijkertijd heer en hoofd van de kosmos. Als God de Vader is, vervult hij de functie van de oudste zoon, de plaatsvervanger Gods, in het scheppingshuis. Ook na de zondeval blijft deze relatie bestaan. Deze relatie is zo onverbreekbaar, dat de kosmos mede om der wille van de mens de verscheuring en de verbreking kent. De dood in de kosmos is in deze zondige wereld niet te scheiden van het lijden, en het lijden is niet los te maken van de positie, waarin de mens zichzelf en zijn wereld gebracht heeft tegenover God. Als de mens in de zonde valt, wordt de oudste zoon uit het huis ontrouw aan de Vader en daarvan ondervindt heel het huis de gevolgen. Dit betekent een voortdurend in-relatie-zijn van de mens, al zijn beleven is steeds een beleven-in-contact-met. Dat dit voor de psychologie vèrstrekkende consequenties heeft, behoeft ternauwernood te worden gezegd.
Anderzijds is de mens ook heer in de kosmos. Dit betekent, dat hij door zijn geest in die kosmos kan isoleren, dat hij analytisch kan denken, zelfs min of meer willekeurig ideeën en begrippen omtrent de kosmos kan scheppen. Zodra hij echter werkelijke willekeur daartoe gebruikt, is hij de hoogmoedige, die zich niet onderwerpt aan de tucht van de orde en van de feitelijkheid, die God in de werkelijkheid van de kosmos heeft neergelegd. Het „philosopheren", het „psychologie doen", waarin de geest van de mens een grote mate van aanleg en vrijheid geniet, dient dan ook altijd gebonden te zijn in gehoorzaamheid aan de wetmatigheid in —, aan de relatie met —, en aan de zin van het geschapene. Door zijn geest kan de mens zelfs trachten tot de zin van het zinvolle door te dringen. Maar de mens dient daarbij altijd onderworpen te zijn aan datgene, wat God als Vader van de schepping in de kosmische realiteit in de meest wijde zin — dus ook in de geest, ook in de psyche — tot uitdrukking bracht. Hij, die gelooft, omdat God hem in Zijn souvereine genade door Zijn Woord heeft gegrepen en onderworpen, vindt in zijn hart de drang der liefde om als kind de openbaring van de Vader te grijpen, en hij kan niet anders dan het leven zien in het licht, dat God door Zijn Geest voor hem deed opgaan.
Deze openbaring Gods is dienstig tot het verstaan der scheppingsverbanden en tot het vinden van de zin van de geschapen realiteit. Daarin ligt met en